

НАЙВИЩІ ВЕРШИНИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Йосип Гілецький

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

Останнім часом значно доступнішими стали картографічні матеріали як вітчизняного виробництва так і закордонних видань. Це створило можливість проаналізувати гіпсометричні особливості території, порівняти їх з даними, які подані у різних джерелах. Елементарні порівняння навіть найновіших видань [1,3,7,8] дають підстави зробити висновок про те, що у багатьох друкованих джерелах є багато неточностей. Особливо це стосується відміток висот в Українських Карпатах, які утверджуються як другий за значенням рекреаційний регіон держави. Для туристів особливо цікавими є найвищі точки масивів, хребтів тощо. Тому не викликає сумніву необхідність узагальнення даних літературних та картографічних джерела і впорядкування інформації про найвищі вершини Карпатської складчастої споруди в межах України.

Насамперед звернемо увагу на важливість визначення певної логіки відбору вершин, яка у багатьох публікаціях є зовсім незрозумілою. Ми, перш за все, пропонуємо таблицю всіх вершин Українських Карпат з висотами 1700 м і вище, які впорядковані за абсолютною висотою (перевищення від 0,5 м, як прийнято у математиці, заокруглено до більшого числа).

Таблиця 1

Вершини Українських Карпат з висотами 1700 м і вище

№ з/п	Назви вершин	Висота, м	Місцезнаходження у межах:	
			морфоструктури	одиниці політико-адміністративного поділу
1	2	3	4	5
1	Говерла	2061	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області

1	2	3	4	5
2	Бребенескул	2036	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
3	Піп Іван (Чорна гора)	2028	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
4	Петрос	2020	Чорногора	Закарпатська область
5	Гутин Томнатик	2016	Чорногора	Закарпатська область
6	Ребра	2001	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
7	Менчул	1998	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
8	Піп Іван Мармароський	1938	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
9	Туркул	1933	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
10	Брескул	1911	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
11	Смотрич	1898	Чорногора	Івано-Франківська область
12	Близиця	1881	Свидовець	Закарпатська область
13	Дземброня	1878	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
14	Стримческа	1872	Свидовець	Закарпатська область
15	Шпиці	1863	Чорногора	Івано-Франківська область
16	Данціж	1848	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
17	Сивуля Велика (Лопушна)	1836	Горгани	Івано-Франківська область
18	Пожижевська	1822	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
19	Сивуля Мала	1818	Горгани	Івано-Франківська область

1	2	3	4	5
20	Міка-Маре	1815	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
21	Ігровець	1804	Горгани	Івано-Франківська область
22	Висока	1804	Горгани	Івано-Франківська область
23	Ниинишка	1802	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
24	Щербан	1793	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
25	Братківська	1788	Привододільні Горгани	Івано-Франківська та Закарпатська області
26	Гомул	1788	Чорногора	Івано-Франківська область
27	Петрос	1781	Рахівські гори	Закарпатська область
28	Шурин	1773	Чорногора	Івано-Франківська область
29	Котел	1771	Свидовець	Закарпатська область
30	Гнатася	1767	Чивчини	Івано-Франківська область та Румунія
31	Чивчин	1766	Чивчини	Івано-Франківська область
32	Драгобрат	1763	Свидовець	Закарпатська область
33	Герешаска	1763	Свидовець	Закарпатська область
34	Догяска	1762	Свидовець	Закарпатська область
35	Гропа	1759	Привододільні Горгани	Івано-Франківська та Закарпатська області
36	Довбушанка	1754	Горгани	Івано-Франківська область
37	Стеавул	1752	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
38	Палениця	1750	Чивчини	Івано-Франківська область та Румунія

1	2	3	4	5
39	Грофа	1748	Горгани	Івано-Франківська область
40	Стайки	1743	Чорногора	Івано-Франківська область
41	Попадя	1741	Горгани	Івано-Франківська та Закарпатська області
42	Пареньки	1736	Горгани	Івано-Франківська область
43	Ведмежик	1736	Горгани	Івано-Франківська область
44	Команова	1734	Чивчини	Івано-Франківська область
45	Берлібашка	1734	Рахівські гори	Закарпатська область
46	Васкуль	1731	Чорногора	Івано-Франківська та Закарпатська області
47	Берлібашка	1730	Рахівські гори	Закарпатська область
48	Шешул	1728	Чорногора	Закарпатська область
49	Коман	1724	Чивчини	Івано-Франківська область та Румунія
50	Молода	1723	Горгани	Івано-Франківська область
51	Чорна Клива	1719	Привододільні Горгани	Івано-Франківська та Закарпатська області
52	Стримба	1719	Привододільні Горгани	Закарпатська область
53	Мезопотоки	1713	Рахівські гори	Закарпатська область та Румунія
54	Унгаряска	1708	Свидовець	Закарпатська область
55	Татарука	1707	Свидовець	Закарпатська область
56	Стіг	1707	Свидовець	Закарпатська область

1	2	3	4	5
57	Негрова	1707	Привододільні Горгани	Закарпатська область
58	Дурня	1705	Привододільні Горгани	Івано-Франківська та Закарпатська області
59	Трояска	1703	Свидовець	Закарпатська область
60	Петрос	1702	Горгани	Івано-Франківська область

У другій таблиці ми подаємо вершини найвищі у межах геоморфологічних областей, підобластей та районів Українських Карпат. Найбільшою проблемою у підготовці даних для неї є різні підходи до геоморфологічного районування у різних джерелах [4,5,6,7,8]. Особливо це стосується розмежування Запрутських Горган, Покутських Карпат, та Ворохто-Путильського низькогір'я. У цьому випадку ми виходили з позиції, що *Запрутські Горгани* займають південно-східну окраїну гірського масиву між Прутом (г. Малева – 846 м в околицях Делятина) і витокami лівих приток Черемошу. Відповідно на північному сході вони прилягають до Покутських Карпат, а на півдні обмежені Верховинським зниженням. Майже посередині масиву безперервною смугою простягається гірське пасмо з найбільшими вершинами – Рокита Велика – 1111 м, Лисина Космацька – 1465 м, Грегит – 1472 м, Гига – 1462 м, Чорний Грунь – 1387 м, Ігрець – 1310 м. Найвищі точки Запрутських Горган розміщені на відрогам цього видовженого пасма – Горді (1478 м), Ротило (1481 та 1482 м), Біла Кобила (1477 м). Між правими притоками Пруту простягається група нижчих хребтів, серед яких виділяються вершини Ворохтянська – 1326 м, Горді Доброкиївська – 1357 м, Клині – 1426 м, Китулівка – 1383 м. Найвищі вершини масиву є типово горганськими з кам'яними розсипами у привершинних частинах.

Покутсько-Буковинські Карпати простягаються з північного заходу на південний схід від верхів'їв Лючки до кордону з Румунією біля витоків Сучави. На відміну від Бескидів та Горган в їхній основі лежить внутрішня зона Передкарпатського прогину.

Частина масиву до долини Черемошу – *Покутські Карпати*. Вони представлені невисокими – здебільшого до 700–800 м хребтами, які розділені широкими поздовжніми долинами. Найвищі точки мають висоти 939 м – Сокільський хребет, 1059 м – Буковець-Річка, 1221 м – Писаний Камінь.

Хребти *Буковинських Карпат* піднімаються до 1377 м – гора Лунгул, (найвища точка усіх Покутсько-Буковинських Карпат), 1365 м – гора Осередок 1313 м – г. Мегура.

Найбільш детально ми подали висоти антиклінальних масивів, які становлять значний пізнавальний інтерес для туристів. У межах рівнинних та улоговинних (Березне–Ліпшанська, Ясинська улоговини) районах Карпат ми приділили значно менше уваги.

Таблиця 2

Найвищі вершин геоморфологічних таксонів Українських Карпат

Одиниці геоморфологічної регіоналізації		Вершина	Висота, м	Місцезнаходження у межах одиниці політико-адміністративного поділу
Підобласть	Район			
Передкарпатська передгірна височина		Клева	870	Івано-Франківська область
Зовнішні Карпати		Сивуля Велика (Лопушна)	1836	Івано-Франківська область
Скибові (Бескидсько-Горганські) Карпати	Верхньодністровські Бескиди	Магура Лімнянська	1022	Львівська область
	Сколівські Бескиди	Магура	1363	Львівська область
	Горгани	Сивуля Велика (Лопушна)	1836	Івано-Франківська область
Покутсько-Буковинські Карпати	Покутські Карпати	Писаний Камінь	1221	Івано-Франківська область
	Буковинські Карпати	Лунгул	1377	Чернівецька область
Вододільно-Верховинські Карпати		Братківська	1788	Івано-Франківська та Закарпатська області
	Стрийсько-Санська верховина	Високі	1243	Львівська область
	Верховинський вододільний хребет	Пікуй	1408	Львівська та Закарпатська області

1	2	3	4	5
	Воловецько-Міжгірська верховина	Смерек	1422	Закарпатська область
	Привододільні Горгани	Братківська	1788	Івано-Франківська та Закарпатська області
	Ворохто-Путильським низькогір'я	Довга	1371	Івано-Франківська область
Полонинсько-Чорногірські Карпати		Говерла	2061	Івано-Франківська та Закарпатська області
Полонинський хребет	Полонина Рівна	Рівна	1482	Закарпатська область
	Полонина Боржава	Стій	1681	Закарпатська область
	Полонина Красна	Сигланський	1563	Закарпатська область
Свидовецько-Чорногірський масив	Свидовець	Близниця	1881	Закарпатська область
	Чорногора	Говерла	2061	Івано-Франківська та Закарпатська області
Гринявсько-Буковинські полонини	Гори Гриняви	Мигалева (Галя Михайлова)	1605	Івано-Франківська область
	Буковинська Полонина	Яровиця	1574	Чернівецька область
Рахівсько-Чивчинські гори		Піп Іван Мармароський	1938	Закарпатська область та Румунія
	Рахівські гори (Гуцульські Альпи)	Піп Іван Мармароський	1938	Закарпатська область та Румунія

1	2	3	4	5
	Чивчини	Гнатася	1767	Івано-Франківська область та Румунія
Вулканічні Карпати		Бужора	1086	Закарпатська область
Закарпатська рівнина		Дарола	753	Закарпатська область

Список літератури

1. *Комплексний атлас України*. – К.: ДНВП «Картографія», 2005 – 96 с.
2. *Кравчук Я.С.* Геоморфологія Передкарпаття. – Львів, Меркатор, 1999. – 188 с.
3. *Маринич О.М., Шищенко П.Г.* Фізична географія України: Підручник. – К.: Тов-во “Знання”, КОО, 2003. – 479 с.
4. *Природа* Закарпатської області /За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львівському ун-ті, 1981 – 156 с.
5. *Природа* Івано-Франківської області /За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вид-во при Львівському ун-ті, 1973 – 152 с.
6. *Природа* Українських Карпат /За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Видав-во Львівського ун-ту, 1968.
7. *Рудько Г., Кравчук Я.* Інженерно-геоморфологічний аналіз Карпатського регіону України. – Львів, 2002. – 172 с.
8. *Сливка Р.О.* Геоморфологія Вододільно-Верховинських Карпат. – Львів, 2001. – 152 с.

THE HIGHEST OF TOPS OF THE UKRAINIAN CARPATHIANS AND THEIR GEOMORPHOLOGICAL AREAS

Yosyp Hiletskyy

In article on the basis of processing a cartographical material the ranged table of mountain tops of the Ukrainian Carpathian mountains which height exceeds 1700 m is made. At the second to the table names and heights of the highest points of the main geomorphological regions of this highland are ordered within the limits of Ukraine.